

Mirjana Stefanović

Škola života

U prvoj knjizi četvrtog kola **Male kutije** nalaze se pesme Mirjane Stefanović, preuzete iz knjige izabranih pesama *Promaja*, u izdanju Zadužbine Desanke Maksimović. Štampanje izabranih pesama deo je nagrade Desanka Maksimović koja se dodeljuje za celokupno pesničko delo. Ovu nagradu je Mirjana Stefanović dobila 2010. godine.

U ediciji **Mala kutija** objavljujemo knjige do kojih se teško dolazi, kojih nema u školskoj lektiri, a trebalo bi da budu dostupne srednjoškolcima. Svaki autor u svojoj knjizi ugosti nekog drugog pisca, tako da ćete umesto pet dobiti deset preporuka za čitanje.

Mirjana Stefanović je u goste pozvala Miodraga Stanisavljevića, pesnika koga se treba uvek sećati. Njegove pesme preuzete su iz izabranih dela, štamapnih 2006. u izdanju Republike, a dve su štamane u časopisima Student i Polja.

➡ Ako želite da svoje utiske o pročitanim knjigama podelite sa drugima, javite se na **mala.kutija@hotmail.com**

➡ Verujemo da će vaši stavovi i preporuke ovakve knjige dovesti u knjižare.

* * *

Uđem u kuću
i zatvorim je
uđem u sobu
i zatvorim je
uđem pod kožu i zatvorim je
uđem u grudi i zatvorim ih
uđem u srce i zatvorim ga

onda otvorim srce i izađem
otvorim grudi i izađem
otvorim kožu i izađem
otvorim sobu
i izađem
i otvorim kuću
i izađem

ISKISLI ČOVEK

Čovek siroma' čuči pod krevetom i suši svoje pokislo telo. Prvo, kao mrežu, prostire preko konopca zamršena creva, zatim pluća koja od težine padaju. Bubrege kao bordo prsluče, do njih jetru, sićišnu žuč i srce – modru rukavicu.

Nos, oči i uši ređa po patosu.

Kosu rasprostire na raširene novine, udove gura u blizinu šporeta, usne i obrve kači o eksere, kožu kao nebo razapinje o dno kreveta, a zube i kosti briše maramicom.

VELIKA MAJKA

Pred kućom, među loncima s muškatlama, sedi Velika Majka. U krilu drži Zemlju raspuklu na dve polovine i pokušava da je slepi pljuvačkom. Njene reumatične i izožiljčene ruke, već ulepljene od razlitih okeana, pljuvačke i iscurele sluzavo-vrele Zemljine utorbe, uspevaju samo da komade razdrobe na još sitnije delove.

Napokon, sa malom borom razočarenja u očima, Majka odustaje od prvobitne namere i rasejano mrvlji Zemlju u grumenčice. Zatim je dosipa u najbliži lonac sa muškatom i, brišući ruke o kecelju, ulazi u kuću.

PRIJATELJSTVO

Negovano, oplemenjeno, bez intenziteta, bez vatre, lišeno burnih osciliranja – tihi sjaj koji trajno ozaruje.

Nikako usijani žigovi leta niti nazubljeni brijac zime, više tečna svetlost rane jeseni no žmarcima probodeni krici proleća.

Jantar. Mlada žena kada začne i drugo dete. Zajedničko bavljenje pod blagim i rastresitim krilom velike nazuzurene ptice: udisanje istog vazduha protkanog mirisom leta koji je prisutan sa svim svojim implikacijama, ali ne doseže do praga svesti; uživanje u ispravnosti odabranog puta, zaštićenost.

DISANJE

Celokupna površina plućnih mehurića-alveola u kojima se krv i vazduh neposredno dodiruju iznosi kod čoveka od šezdeset do sto dvadeset kvadratnih metara.

Tom najfinijom zastavom od najfinije svile čovek maše celog života.

RADNI DAN

Radomiru Reljiću

ulećem u kancelariju na belom čaršavu
imam velika krila od hartije
slećem pažljivo na svoj pisći sto
sekretarica je izašla nakratko
i ostavila glavu u teleprinteru
sveže ofarbanu i nafriziranu
glava me dočekuje s ljubaznim osmehom
po slovima curi crvena krv
iz Crvenog mora partneri se raspituju
zvuk je iznerviran ali radoznao

za susednim stolom kolega
sedi na dnu kafene šoljice
bulji u novine i rasejano
šljapka stopalom po tankom socu
oko sebe na visokim glatkim zidovima
ima ucrtanu crnu sudbinu –
šifrovane precizne mape našeg sveta
vadim iz džepa u papir umotanu užinu
jedem žurno dok se ne ohladi
telefon – zvanična poseta Prometeja
treba masovno izaći na ulice

ROBNA KUĆA

džemperi tepisi spavaćice
zavese u nabubrelim rolnama
napor pokretnih stepenica
linija kupaca bez lica

otečene šake mušterija
ribe naplavljene u bare
gužvaju dodiruju pipaju
baz svrhe i jasne namere

vreli vazduh u talasima
udara iz poda i zidova
raskopčan potrošač kruži
obnevideo po spratovima

bdi je iz uglova oko kamere
nevidljivo a svevideće strogo
prizor ikonopisan na ekranima
umnožava se kontorlisan mnogostruko

kupci – šuma koja je prohodala
razdraženi raznorodnim prohtevima
tapkaju od rafa do police
u ritualnim krugovima

ZVUČNA SUBOTA

susedi do kujne usisavaju prašinu
aparati zuji kao mlazna turbina
iznad se tuširaju
a ispod tuku
zaključani u zvonkoj katedrali kupatila

negde ukoso nesigurno pokušava klavir
dole u nizini jauk pretučena tepiha
sa strane kašalj bronhijalna hripanja
odasvud proročanski hor televizora

u večnom naporu lift-Sizif se spotiče
i štuca na svim spratovima redom
miš koji zna šta hoće bije bitku s gredom
u plafonu
nemušta muškatla tiho tera cvet
na balkonu

AERODROMI AERODROMI

svetski aerodrome blistave tačke
mase ljudi doletelih s nebesa
žustro energično s osmehom
za dugim nogama stjuardesa

visoki prostori nikl čelici
funkcionalna elegancija
staklo čistoća sklad i svetlosti

u lepom licu civilizacija
dok iza debelih zidova vremena
Ikar i Leonardo petljaju s pticama i voskom
celokupne Grčke i Italije
obleću zemlju s dosadom

POVRATAK

kada se vratiš
odebljao i onemoćao
videćeš

sasvim slučajno
u tvom odstustvu
i da niko nije primetio
spaljena je tvoja slika
lutka od slame

miris nagorelog mesa
odnekud se prikrađao
neopaženo
kada se vratiš

neko će te slučajno taći
i tvoje telo od pepela
rasuće se

KAKO SE TREBA RODITI

izabrati roditelje dobro –
majku koja ume da pravi pišingere
i oca koji neće umreti pre vremena
samo zato da bi vas traumirao

obezbediti sebi starijeg brata
i obavezno mlađu sestru
tako ćete biti s oba kraja ušuškani

među svim zdravim dugovečnim muškarcima
i svim pravim majstoricama za pišingere
odaberite takve koji će jedno drugome
smrsiti najmanje konaca
učiniti najmanje preljube

zaljubite ih jedno u drugo

iskićenim taksijem pošaljite na registraciju
pustite ih neka vam odmah rode brata
a posle dve-tri godine odmora
kada se uverite da se ipak neće razvoditi

najbolje po povratku sa letovanja
na kojem su se snabdeli kalcijem
fosforom proteinima i vitaminima
dozvolite im neka vas začnu
izvedu iz predegzistencijalne zebnje
u zrelo leto – sredinom avgusta

tako ćete imati velike šanse
da se rodite kao majsko dete

LJUBAVI MOJA

ljubavi moja
ti što si kraj mene u postelji
neka je slavno telo tvoje
i neka bude volja tvoja
i neka bude carstvo tvoje
u meni

hleb naš ljubavni uzmi danas
i oprosti mi nesavršenosti moje
kao što ja tebi tvoje opraštam

i ne dopusti mi da se izbavim
od lukave i gladne mreže
u koju me splete krv moja
kao što tebe ja ne ispuštam
u iskušenja van ove sobe
u slobodišta van ove smrti
amin

LALA

u dogovoru sa zemljom
još od jesenas uzgajam lalu

ovo visoko koplje
što narandžastim vrhom para nebo
trenutno najljepša tačka
u aprilskom umiljatom predelu
krilo se u mraku

u prostoj lukovici
umotanoj u stare novine
u ladici stola

spustivši se u pravi čas
u moćne dlanove zemlje
u neverici počeh lepu igru

zbivanja su bila burna i veličanstvena
razmene energija precizne i složene
i trebalo je mnogo zaslepljene snage
da se ustremi u ponositi cvet

moje saučestvovanje – povremene pomisli
na zbivanja tajna
ozarena radošću –
vratiće mi se sada višestruko umnoženo

evo moje lale – zatočnice večnosti
šepuri se pred svetom i gleda me u oči

SUTON

pile je na stolu
uzeli smo noževe

uzeli smo viljuške

oprali ruke

i popili vino

ti si mu odsekao glavu

ja sam obrisala krv

jednostavna noć padala je sa neba

svojim mastilom zamrljanim rukama

prineli smo komade ptice ustima

latice jasmina prosute po damastu

venule su između porcelana
noć je lomila kljun o naše prozore
jedna sveća zapalila mi je kosu
čša vina prosula se po tvojoj košulji
u uglu pucketeta orman
u vrtu bujaju bagremi

Nju Delhi 1962.

ČOVEČULJCI

u ormanu

na najnižoj polici

stoji platno zamotano u trubu

iz platna izlaze čovečuljci

u neprekidnim nepreglednim redovima

vazduh je već pun

njihove cike i mlataranja

nesigurno se među njima krećemo

kao brodovi na histeričnom okeanu

pljujemo ih iz hrane

čistimo iz ušiju
i sa smeškom zatvaramo oči
da ih ne utrune
dok jedno drugome trebimo
osmehe od čovečuljaka
u nas se useljava strah
nećemo li se već o ponoći
probuditi i sami usitnjeni

PESMA O KĆERI I ZASTAVI

moja pametna i lepa kćer

sva od svetlosti i očiju

ona što govori engleski i francuski

a učila je i klavir i baletske veštine

sreće u vojnom bloku novobeogradskom

izgaženu u blatne kraste obraslu

zastavu zemlje u kojoj se rodila

naš barjak istican za velike praznike

što lepršao je kroz sve njene čitanke

i pere rane umirućoj zastavi

belim ručicama u mnogo voda
i čistu je i brižno isavijanu
polaže među svile i svečarske stolnjake
ne napuštam ja svoju zemlju
moja je zemlja napustila mene
govori naša mlada kćer
i visoko podiže uvređeno čelo
i hrabro guta nerođene suze
i kupuje crnu kartu za beli svet
i odleće nam zauvek

1992.

SEDAMNAEST PITANJA O SNAJPERISTI

plaćaju li ga po komadu

ili paušalno

ili je odnos radni već ustaljen

toliko bruto a toliko neto

bez penzionih i socijalnih davanja

dobija li pare na ruke

il kao ja čeka preko žiro-računa

kako i koliku utvrđuju cenu –

u zavisnosti od tražnje i ponude

ili je fiksna još od Kaina

vodi li uredne poslovne knjige

mrtvi

osakaćeni

poludeli od straha

samoubistva

infarkti

izbezumljenja

nesanice

jesu li već štampali takve formulare

koja služba zločinskog knjigovodstva

nadgleda mu poslovanje hladnokrvno

kakvo mu radno vreme

i ima li pauzu za doručak

šta pokreće ga

čelo nisko il osveta

il zarada ili samo

pećinska radost lovca

kako spava

kako izgleda on

a kako poslodavci

imaju li i rogove ili tek

papke i kopita

i koliko glava na ramenima

jezika u raljama

i očiju na čelu

jede li i sitnu decu

ili samo luka i salame

1993.

ČUDNOVATO ČUDO

ramena mu medveđa
pamet mu je teleća

obraz sličan travi
gusle mu u glavi

žena deca srneća
politika srbeća

video-rikorder
moralni mu order

a misao bela
bez Imanuela

i golfove tuđe
tera svojoj kući

još stvorenje ima
pištolje i zolje

i dara i volje
da građane kolje

al' u rupu će se vrne
jer nije za bolje

nisu njemu brodi
međ ljude da hodi

1993.

NEMAM VEZE

treba se družiti sa bakalinom
da skloni šećer koga nema

treba se voleti sa frizerkom
da te ošiša sa popustom

i grliti se u robnoj kući
da nađu šporet po staroj ceni

i nekog u privatnoj banci moraš imati
da javi kad će banka da nestane

treba poznavati kradljivca da ne ukrade
baš tvoja kola od svih ispred kuće

i džeparoša da preskoči tvoje džepove
i provalnika da mimoide tvoja vrata

s ministrom lopovom šmekati se valja
da dobaci million koji sa svog stola

i s Bogom moraš negovati rileyjšnšip
da hleb dâ i izbavi od lukavago

i sa ubicama iz hata i nehata držat vezu
da zakoče puce kada su ti blizu

1993.

PJEVAČ SA GRANICE

Ljana u Londonu
Daši u Rijeci
Mita u Ženevi
Mića u Parizu
Ana u Johanezburgu
Dušan u Torontu
Jasna u Harareu
Vesa u Kolombu
Mara na Aljasci
Bane na Kipru
Vrabac u Trstu

Mirko u Briselu
Gane u Papui
Sava u Atini
Zoran u Minhenu
Zorka u Bostonu

svi su zbrisali

samo ja sa Sobom
budala u Beogradu
čučim na pesmi
ko golub na grani

usran

1993.

MUŠKE PAPUČE

iznošene
kraj vrata da ih majstor vidi čim uđe
znak su da ima muškarca u kući

samo da je izašao
na čas
da kupi cigarete
da sa drugarima popije pivo
da od komšije pozajmi bušilicu
da potuca švalerku

ali sigurno će on da se vrati
u svoju kuću
može svakog časa da bane

te majstor ne treba da se džabe vrpolji
i ne mora značajno da diže obrvu
dok pilji u nju kao mačak u slaninu
ni da se onako slučajno
slabinama dotakne njene zadnjice
dok prilazi sudoperi da je otpuši
zbog čega je u stvari pozvan

jer muž kojeg nema ne ume

Poginula dva radnika

na građevini

zato što nisu znali svoj posao

zato što nisu imali šlemove

zato nisu nosili šlemove

zato što su bili gladni

zato što im nisu platili

zato što su pare poslali kući

zato što im je kuća daleko

zato spavaju u šupi devetorica

zato što u pustoj kući pište deca

zato da ima roditeljima za lekove

zato što su ih tukli ko vola u kupusu

zato su pluća napunili malterom

zato da sinu plate školovanje

zato se bezubo smeju

zato da bude gospodin čovek

zato da ne rmba i ne skomrči

zato su tukli svoje žene

zato bi ih žene rado sekirom

zato što su glupi

zato im se noga okliznula

zato što su bili mamurni

zato što su loše spojili skelu

zato što nisu znali

zato što su bili nepismeni
zato što su radili od jutra do mraka
zato što su im od zime pucale kosti
zato što su loše zacementirali
zato što je cementu prošao rok
zato što je gazda cicijašio na cementu
zato što otima gdegod stigne
zato im nije plaćao socijalno
zato što nije znao njihova imena
zato je njima istekao rok bezimenim
zato što novinar nije ni pitao
zato što je mislio koga briga

STARI DAVITELJI

ko o čemu
starci o smrti

dosadili su svojom kuknjavom
i bogu i ljudima

kao da niko nije
pre njih umirao

evo i mi mladi ćemo umreti
jednog dana kroz hiljadu godina

mada nismo u to
baš stoposto sigurni

pa opet ne cvilimo
nego živimo

Čaše pobednice

ove kristalne čaše za vino

što kao kederi u utišanom Dunavu

svetlucaju i trepere u mojoj kuhinji

i na dugim i vitkim nogama

liče mi na šest pospanih roda

koje glave kriju pod krilima

iste su ko nove neokrnjene

kao kad su mi ih prijatelji poklonili

mladi i obasjani iščekivanjima

pre više od četiri decenije

ona sva obla beloputa zaljubljena
i on nemiran vižljast brzorek
i ja njihova najbolja drugarica
smatrali smo da ćemo večno živeti
a tim čašama je – pogrešno smo mislili –
pisano da ih u veselju polupamo
ali kristalne su najbolje prošle
jer evo stoje cele nečuknute
svim svojim bićem prkoseći
samoj pomisli na prolaznost
a darodavci već su preminuli
i sve njihove nade zgasle utuljene

vuku se po ništavilu bedne beskućnice

i ja što im se na daru zahvaljujem

prepadnuta odustajem od pomisli

na to kako sada izgledaju

zato što znam kome zvono zvoni

Mirjana Stefanović rođena je u Nišu.

Magistar je engleske književnosti, a školovala se u Novom Sadu, Beogradu i Delhiju (Indija). Bila je urednica u Nolitu, osnovala je i deceniju i po uređivala čuvenu biblioteku Raspust, u kojoj su objavljivane knjige namenjene mladima.

Prevodi sa engleskog jezika. Dela su joj prevedena na slovenački, makedonski, mađarski, bugarski, turski, albanski, ruski, francuski i engleski jezik.

Knjige za odrasle: *Voleti, Odlomci izmišljenog dnevnika, Proleće na Terazijama, Indigo, Radni dan, Savetnik, Prošireni Savetnik, Pomračenje, Iskisli čovek, O jabuci.*

Knjige za decu: *Vlatko Pidžula, Enca sa kredenca, Cecilija, Šta da radi ova fota?, Drugari sa repom, Škola za velike, Čudo od čuda, Sekino seoce, Zlatne ribice, O Uglješi, Škola ispod stola, Prvi poljubac.*

Juriš Srba

Juriš Srba
na vrata autobusa
Beograd-Obrenovac
puštena ustava
otcepiše mi list
golenjača mi gola
jedan drži moje rebro
dobro mu za bubanj
kolenove loptice
kotrljaju se okolo
jednu dograbih
može ustrebati
jedan mali pirgavi
nebesnik
iz buraga mi proviruje
između bubrega se promuvao
misli brži je od mene

1992.

* * *

Koliko smrti
da se napravi jedna književna-opereta?

Koliko smrti i prognanika
da se ustoliči jedan stihoklepac?

Koliko smrti i ruševina
da bi jedna ocvala kurva
ulovila diplomatskog zeca,
da bi jedna namirisana baba
doživela ljubičasti grč?

Koliko smrti i laži
da bi jedan učeni kepec
dobio svoju Akademiju?

Koliko smrti i lupeštva
da bi bankarski pacov
osećaj ratne iskusio pobeđe
i da bi lenji ubojičin vučjak
škljocanjem zuba prekratio moljčev let?

1994.

* * *

Sećaš li se, velio akademik Rozenkranc
direktoru televizije Gildensternu
sećaš li se pesnika M.?
Zar je taj još živ?
Sreo sam ga juče
u zakrpama od brezove kore
ratovao je s pijačnim osama
oko odbačenih krušaka
Baš smešan ratnik
Hodao je gradom (zirnuo sam za njim)
kao da hoda jazom
korak mu je još žustar al' hod mu se
nije tog svestan polako raspada
Zar je taj još živ ne pitamJ
ja nego znaš ko Zaista za tim
zaista nema potrebe
još koji mesečak najviše polgodac
i hod će mu se potpuno raspasti
Zglobovi i tetive rukovaće se
k'o posle izgubljene utakmice

1994.

* * *

Nekoliko puta u trenucima snohvatice
prenuh se nemirno
ugledav sebe u predelima
kojima već minuh.

To mi se često događa:
putevi koje sam prešao sustižu me:
kao da tren svaki
ne prolazi odjednom
no u krugovima vodenim
sve širim, sve daljim...

1973.

* * *

Neverovatno je koliko si nepotreban,
I koliko za to niko ne mari,
I koliko se kad neko ode
Malo menja u celoj stvari.

O kako fantastičnom brzinom
Razlozi ostajanja blede!
I koliko tuđi životi imaju načina
Da se lepo odvijaju bez tebe!

Da li si ipak učinio sve?
Da li čvrsto na zemlji stojiš?
Kako si malo prisutan,
Koliko malo postojiš!

Neverovatno je koliko si nepotreban
I koliko za to niko ne mari,
I koliko se kad neko ode
Malo menja u celoj stvari.

1968.

* * *

Otići ću da spavam
I neka modri jezik Nepoznatog
Palaca iznad moga sna
Za mene se možda neće ni znati
Ali karanfil kruga se stalno vrti
U rupici nekog revera
Pa neka se zato za one moje druge tačke
Čuje
Dok budu ovim istim rečima mučene

1972.

Miodrag Miša Stanisavljević (1941-2005)

studirao je na Filološkom fakultetu i magistrirao na Fakultetu dramskih umetnosti u Beogradu.

Objavio je knjige: *Pesme, pisma Aleksandra Roša* (1965), *Knjiga senki* (1974), *Levi kraljevi* (1977), *Epika i drama* (studije, 1977), *Slike i saglasja* (1980), *Ritmovi* (1982), *Ritmovi I i II* (1984), *Ritmovi III* (1989), *Golicanje oklopnika* (politički zapisi, 1994), *Jadi srpske duše* (1995), *Elan mortal* (politički zapisi, 1996), *Katarza i katarakta* (politički zapisi, 2001).

Drame: *Ilustrovani život*, *Obično veče*, *Priča o carskom zatočniku*, *Vođa*, *Nemušti jezik*.

Časopis *Republika*, u kom je mnogo godina saradivao, objavio je 2006. godine njegova dela u pet knjiga.

Edicija **MALA KUTIJA**, četvrto kolo / knjiga prva

Mirjana Stefanović

ŠKOLA ŽIVOTA

gost u knjizi: Miodrag Stanisavljević

Grupa 484

Izdavač: Grupa 484/www.grupa484.org.rs

Za izdavača: Vladimir Petronijević

Izabrala i uredila: Ružica Marjanović

Autori teksta na poledini: Autori blurbova: Nikola

Obradović, Sara Nikolić, Nikola Stojanović, Ema Milošević i

Željko Vukašinić

Lektura i korektura: Slavica Miletić

Grafički oblikuje: mkart

Štampa: Standard 2

Beograd, 2012.

Ova publikacija je urađena uz pomoć Evropske unije kroz projekat Podrška civilnom društvu koji sprovodi GOPA Consultants. Sadržaj publikacije je isključiva odgovornost autora i ne predstavlja stanovišta Evropske unije.

CIP - Каталогизacija u publikaciji
Narodna biblioteka Srbije, Beograd

821.163.41-1

СТЕФАНОВИЋ, Мирјана, 1939-
Škola života / Mirjana Stefanović. -
Beograd : Grupa 484, 2012 (Beograd : Standard
2). - 44 str. ; 14 cm. - (Edicija Mala
kutija / [Grupa 484] ; kolo 4, knj. 1)

Kor. nasl. - Tiraž 500. - Mirjana
Stefanović: str. 35. - Miodrag Miša
Stanisavljević: str. 43. - Sadrži i poeziju
Miodraga Miše Stanisavljevića.

ISBN 978-86-86001-45-0 (broš. u zaštitnoj kutiji)

ISBN 978-86-86001-56-6 (za izdavačku celinu)

1. Станисављевић, Миодраг [аутор],
1941-2005

COBISS.SR-ID 193456652

> **Mirjana Stefanović: Škola života**

Lamija Begagić: Put u out

Dragana Mladenović: Sabotaža

Rumena Bužarovska: Ne plači, tata

Ljuljeta Lešanaku: Deca prirode

Zašto treba čitati ovu knjigu?

Verovatno će mnogi koji budu čitali ove pesme shvatiti da nikad neće doći do rešenja problema koji ih muče ako se zatvore u sebe.

Tako je i sa poezijom; ako pesnik ne izađe iz sveta mašte i velikih tema neće uspeti da sagleda život koji se zapravo najbolje vidi u našem najbližem okruženju – u komšiluku, na gradilištu, na poslu...

Čitalac ovih pesama svakako treba da postavi snajperisti osamnaesto pitanje.

Ti koji ne cviliš već ŽIVIŠ shvatićeš da ćeš ostati zato što nema ovih i onih. Svi smo naši.